

ТРАДИЦИОНАЛНИ НАУЧНИ КОЛОКВИЈУМ БЕОГРАД – БРНО

Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 21. октобар 2021.

Научни Колоквијум Београд – Брно / Kolokvium Brno – Bělehrad један је од видова традиционалне сарадње Катедре за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду и Института за славистику Филозофског факултета Масариковог универзитета у Брну (*Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity*). Идеја о сусретима српских и чешких слависта потекла је од проф. др Богољуба Станковића (1938–2011), тадашњег председника Славистичког друштва Србије, проф. др Ива Поспишила (*Ivo Pospíšil*), дугогодишњег управника Института за славистику у Брну, као и проф. др Петра Буњака. Први Колоквијум одржан је 2006. године на Филолошком факултету у Београду и од тада се реализује наизменично у Брну и Београду сваке друге године. Реферати излагани на Колоквијуму објављивани су у реномираним научним часописима који се издају у Србији и Чешкој, као што су *Славистика*, *Opera Slavica* и *Slavica Litteraria*, али и у тематским зборницима *Evropské areály a metodologie (Rusko, střední Evropa, Balkán a Skandinávie)* (Pospíšil et al. 2011) и *Velká válka v kultuře, literatuře a kulturní historii slovanských národů* (Štěpánek 2014).

Овогодишњи, осми сусрет одржан је 21. октобра 2021. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду у организацији Славистичког друштва Србије. Скуп су отворили проф. др Ненад Томовић, продекан за научни и стручни рад Филолошког факултета Универзитета у Београду, проф. др Биљана Марић, председница Славистичког друштва Србије, и проф. др Далибор Соколовић, управник Катедре за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Поздравне речи упутили су проф. др Александра Корда-Петровић и доц. др Вацлав Штепанек (*Václav Štěpánek*), којима су се кратко осврнули на претходне успешне сусрете и одали дужно поштовање недавно преминулим истакнутим славистима – др Предрагу Пиперу (1950–2021), професору Филолошког факултета у Београду и члану Српске академије наука и уметности, и др Ивану Доровском (*Ivan Dorožský*, 1935–2021), професору Филозофског факултета у Брну и члану Македонске академије наука и уметности, који су такође у претходним годинама узимали учешће у Колоквијуму.

Тема Колоквијума *Савремена српска и чешка славистичка истраживања* била је довољно широка да обухвати различите научне области, а учесници су искористили прилику да реферишу о лингвистичким, књижевноисторијским, историјским, дидактичким, музиколошким и културолошким питањима у оквиру славистике. Програм се састојао од уводног реферата и четири блока. У уводном излагању проф. др Ива Поспишила под називом *Slavistika a komparativistika: hrozby a perspektivy* наглашена је повезаност славистике, компаратистике и генологије, постављено питање њиховог места и положаја у савременим друштвеним и социјалним наукама, а пажња је скренута и на проблематику словенског идентитета и словенског ареала уопште.

Први блок је био посвећен двома историјским темама и једној теми из области дидактике. Вацлав Штепанек (Брно) је у реферату *Прилог проучавању чешко-српских веза: Чеси и Срби из аустроугарских земаља у првој српској добровољачкој дивизији на фронту у Добруци* скренуо пажњу на недовољно

познату чињеницу у чешкој и српској јавности о учешћу чешких официра и војника у борбеним дејствима прве српске добровољачке дивизије током Првог светског рата и њиховом разочарању приликама које су у њој владале. Петр Стехлик (Petr Stehlík) (Брно) је своје излагање под називом *Jugoslavenstvo Srđe Popovića kao temelj suvremenog promišljanja jedne naizgled umirovljene ideje* посветио приказу Поповићевог југословенства, као и његову интерпретацију од стране Виктора Иванчића, новинара и књижевника, родоначелника савремене реконцептуализације југославизма. Јозеф Дохнал (Josef Dohnal) (Брно/Трнава) је темом *Место и мера ознакомљенија с културом, историјом, литературом и искуством в учебных программах студентов-русистов* изразио бојазан над постепеним смањивањем количине обавезног градива из области руске историје, културе, књижевности и уметности за студенте руског језика у Чешкој и Словачкој, које негативно утиче на разумевање и вредновање специфичности друштвеног живота и уметничког стваралаштва.

У другом блоку излагане су лингвистичке теме. Павел Крејчи (Pavel Krejčí) (Брно) је у реферату *K původu některých českých a srbochorvatských frazémů s toponymickým компонентом* упоредио чешке и српске (српскохрватске) фраземе који у себи садрже топоним и на тај начин одражавају најразличитија историјска искуства, стереотипе и предрасуде који се потом одражавају на значење фразема као целине. Катарина Митрићевић-Штепанек (Београд) се у свом излагању *Аугментативи као средства еуфемизације на примерима српских и чешких преводних еквивалената са енглеског језика* бавила поменутих дериватима у српском који су употребљени као средства ублажавања вулгарних и посебно опцених израза у филмским титловима на енглеском језику, упоређујући их са чешким преводним еквивалентима. Доминика Кубишова (Dominika Kubišová) (Брно) је свој реферат *Analiza diskursa inauguracionjskih govora odabranih predsjednika* посветила вербалним средствима употребљеним у говорима током председничких кампања којима се представљају различите теме, апелује на емоције слушајалаца и манипулише одабраним речима и метафорама. Шимон Тесарж (Šimon Tesař) (Брно) је излагањем *Vybrané aspekty krušické češtiny* приближио карактеристике разговорног чешког језика припадника чешке националне мањине у селу Крушчица у српском Банату, од којих су највише заступљене југозападночешке дијалекатске црте.

У трећем блоку обрађиване су књижевноисторијске и културолошке теме. Павел Пилх (Pavel Pilch) (Брно) је у реферату *Српски стрип и славистика* изложио радове о југословенском, односно српском стрипу као важној културној појави у земљама бивше Југославије и нагласио њихов допринос савременој славистици. Александра Корда-Петровић (Београд) посветила се у излагању *Ž historie srbsko-českých kulturních vztahů: Julka Chlapec-Djordjević* доприносу ове српске списатељице, критичарке и феминисткиње, која је својим студијама и есејима из области социологије, критичким чланцима о чешкој књижевности и путописима по Чешкој, Словачкој и међуратној Југославији обогатила и ојачала чехословачко-југословенске везе између два светска рата. Зузана Чижикова (Београд) рефератом *Česká experimentální tvorba na stranách Nového života* обратила је пажњу на уметничке и критичко-теоријске радове из пера чешких експерименталних уметника који су објављивани на страницама словачког војвођанског часописа за књижевност и културу *Нови живот*, који се осамдесетих година двадесетог века профилисао као часопис отворене и либералне концепције. У свом реферату *Град као константа Сајфертове песничке експресије* Ивана Кочевски (Београд) је анализирао функцију и употребу мотива града у књижевној поезији овог великог чешког песника, као

појму ком се он у својој субјективној лирици и интимним песничким записима непрестано враћа.

Четврти блок био је посвећен русистичким и украјинистичким књижевно-историјским и музиколошким темама. Ана Агапова (Анна Агарова) (Брно) је у излагању *Константин Вагинов в Чехословакии* говорила о историјату и перцепцији издања овог руског писца и песника од стране књижевних историчара и преводилаца у социјалистичкој Чехословачкој. Тања Гаев (Београд) приближила је у реферату *Лесја Украјинка и српска култура* преводе на српски језик ове велике украјинске песникиње и списатељице, а посебно поему *Віла-посестра*, написану под утицајем српског јуначког епа и српске митологије. Петр Калина (Petr Kalina) (Брно) је у свом излагању *Украјински композитори међуратне Галиције на Прашком конзерваторијуму* изнео важне податке о једној генерацији композитора данашње западне Украјине, која се у области композиције школовала на конзерваторијуму у Прагу, наводећи значајна имена као што су Васиљ Барвински, Нестор Нижанкивски, Зеновиј Лиско и Никола Колеса. Ана Јаковљевић Радуновић (Београд) реферисала је на тему *Женско образование как циклообразующий фактор в «Домашних разговорах» В. Ф. Одоевского*, којом се дотакла пишевог циклуса који повезује положај жена у друштву кроз призму хероина које се захваљујући сопственом образовању истичу јаким карактером и борбом за своје место у свету. И најзад, темом *Неопубликованные рассказы Л.Н. Андреева 1897–1899 годов: поэтика и проблематика* је Јулија Дмитријева (Юлия Дмитриева) (Брно) приказала динамику стваралаштва овог писца на основу његових необјављених кратких приповедака које је потом поново користио као материјал у својим каснијим делима.

Седamnaест учесника различитих генерација, слависта посвећених балканистици, бохемистици, словакистици, србистици, кроатистици, русистици и украјинистици, приказало је своја стручна истраживања и интересовања на српском, хрватском, чешком, словачком и руском језику. Њихове занимљиве и интригантне теме подстакле су нове закључке и идеје и представљају несумњив допринос славистици и подстрек будућим сусретима научника са Катедре за славистику у Београду и Института за славистику у Брну. Још један од конкретних резултата Колоквијума јесу договори о сарадњи стручњака у оквиру програма докторских студија на ове две научне установе.

У издању организатора објављена је у електронском формату књига сажетака (Митрићевић-Штепанек et al. 2021) са протеклог Колоквијума, а у припреми је и тематски зборник који ће бити објављен у Чешкој и чији је издавач Масариков универзитет у Брну.

Цитирана литература

Митрићевић-Штепанек, Катарина, Александра Корда-Петровић (eds.) Колоквијум Београд – Брно. Савремена српска и чешка славистичка истраживања. Београд: Славистичко друштво Србије, 2021. <http://slavistickodrustvo.org.rs/pdf_dokumenti/2021/zbornik2021.pdf> 11.11.2021.

[Mitrićević-Štepanek, Katarina, Aleksandra Korda-Petrović (eds.) Kolokvijum Beograd – Brno. Savremena srpska i češka slavistička istraživanja. Beograd: Slavističko društvo Srbije, 2021. <http://slavistickodrustvo.org.rs/pdf_dokumenti/2021/zbornik2021.pdf>11.11.2021]

Славистика. Београд: Славистичко друштво Србије, 1997–. ISSN 1450-5061.

- [Slavistika. Beograd: Slavističko društvo Srbije, 1997–. ISSN 1450-5061]
Opera Slavica. Slavistické rozhledy. Brno: Masarykova univerzita, 1991–. ISSN 1211-7676.
Slavica Litteraria. Brno: Masarykova univerzita, 2008–. ISSN 1212-1509.
Pospíšil, Ivo, Josef Šaur (eds.) Evropské areály a metodologie (Rusko, střední Evropa, Balkán a Skandinávie). Brno: Masarykova univerzita, 2011. 308 стр. ISBN 978-80-210-5434-9.
Štěpánek, Václav. (ed.) Velká válka v kultuře, literatuře a kulturní historii slovanských národů. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 266 стр. ISBN 978-80-210-7703-4.

Катарина Митрићевић-Штепанек
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
k.mitricevic@fil.bg.ac.rs